

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (monitorizarea electronică a agresorilor familiari)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*monitorizarea electronică a agresorilor familiari*) a fost elaborat de către Ministerul Justiției cu suportul Inspectoratului Național de Probațiune.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Prezentului proiect de lege urmărește atingerea mai multor obiective și soluționarea unui șir de deficiențe identificate în practica aplicării unor prevederi legale.

Violența în familie este unul din cele mai grave și răspândite fenomene infracționale cu care se confruntă societățile contemporane, susceptibil de a leza drepturile și demnitatea umană a membrilor acestora. Fenomenul respectiv persistă în toate statele lumii, indiferent de modul de organizare politică sau economică, bunăstarea populației, rasă, cultură, etc.

În acest sens, prevenirea și combaterea violenței în familie, ca element al politicii naționale de ocrotire și sprijinire a familiei, reprezintă o preocupare majoră a autorităților statale competente.

Prin adoptarea legii-cadru cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie) s-a făcut un pas important în crearea mecanismului instituțional, dar nu și operațional, de soluționare a cazurilor de violență în familie, marcând asumarea și implementarea de către Republica Moldova a angajamentelor internaționale de respectare a drepturilor omului.

În pofida progreselor înregistrate, studiile și analizele efectuate pe parcursul ultimilor ani indică asupra existenței problemelor și lacunelor de sistem în abordarea fenomenului violenței în familie.

Ca orice fenomen negativ de ordin social, violența față de membrii familiei implică atât costuri social-economice (de exemplu: creșterea numărului concediilor medicale, scăderea productivității muncii, creșterea mortalității, mărirea cheltuielilor pentru pedepsirea/asistența și consilierea agresorilor și reabilitarea victimelor, întreținerea copiilor rămași fără îngrijire părintească), cât și costuri morale (afectarea relațiilor dintre soți, destrămarea familiilor, dezorganizarea relațiilor părinți-copii, creșterea criminalității în societate).

La moment, art. 215¹ alin. (4) din Codul de procedură penală stabilește că: „Măsurile de protecție se aplică pe un termen de până la 3 luni. Termenul măsurilor de protecție poate fi prelungit de instanță la cererea repetată ca urmare a comiterii faptelor de violență în familie sau ca rezultat al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție sau dacă, la expirarea termenului de aplicare a măsurilor de protecție, asupra victimei se menține pericolul de a fi supusă violenței sau altor acțiuni ilegale din partea făptuitorului.”.

În cazul încălcării prevederilor ordonanței de protecție, legislația admite aplicarea unei pedepse penale. Astfel, pentru neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea măsurilor stabilite de instanța de judecată în ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, agresorul poate fi pedepsit cu muncă neremunerată în folosul comunității sau cu închisoare de până la 3 ani. Cu toate acestea, mecanismul sancționator al agresorilor familiari, în practica curentă, nu responsabilizează într-un mod suficient făptuitorii actelor de violență în familie.

În acest context, în urma analizei datelor statistice oferite de Inspectoratul General de Poliție privind numărul ordonanțelor de protecție emise de instanța de judecată și aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie pentru anii 2018-2019, s-au constatat următoarele:

- în decursul anului 2018 au fost pronunțate 666 ordonanțe de protecție a victimelor violenței în familie, dintre care au fost respectate de către agresori 239 ordonanțe de protecție (37 %), iar 427 ordonanțe au fost încălcate (63 %).

- în anul 2019, instanțele judecătorești au emis 710 ordonanțe de protecție a victimelor, dintre care 422 ordonanțe de protecție au fost respectate (59 %), iar 288 ordonanțe au fost încălcate de agresori (41 %).

În anul 2018 au fost înregistrate la nivel național 2655 cazuri de comportament violent în familie, dintre care 998 cazuri de infracțiune, iar 1657 cazuri au întrunit elementele constitutive a contravenției. Din cele 998 de infracțiuni comise, sunt înregistrate 30 omoruri, 905 infracțiuni de violență în familie, 39 violuri și 24 cazuri de acțiuni violente cu caracter sexual, agresori fiind 908 bărbați și 90 femei.

Astfel, reieșind din ponderea scăzută de executare a ordonanțelor de protecție pronunțate de judecători, considerăm necesară modificarea legislației, astfel încât să fie fortificat mecanismul de executare a ordonanțelor respective prevăzut de lege, prin stabilirea obligativității monitorizării electronice a agresorilor în privința cărora au fost aplicate măsurile de protecție prevăzute la art. 215¹ alin. (3) lit. a)-d) din Codul de procedură penală și art. 278⁷ alin. (2) lit. a)-d) din Codul de procedură civilă.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Problemele ce trebuie soluționate prin adoptarea inițiativei de revizuire a legislației sunt descrise pe larg în Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 281/2018 care rămân a fi încă actuale.

Scopul de bază al proiectului de act normativ vizează perfecționarea prevederilor legale referitoare la măsurile de protecție a victimelor violenței în familie.

În acest sens, se propune modificări legislative ce ar da posibilitatea monitorizării electronice a agresorilor familiali (*cu brățară instalată la mână sau picior*), imediat după pronunțarea de către judecător a ordonanței de protecție cu aplicarea măsurilor de protecție reglementate la art. 215¹ alin. (3) lit. a) - d) din Codul de procedură penală și art. 278⁷ alin. (2) lit. a)-d) din Codul de procedură civilă: [a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, indiferent de dreptul de proprietate asupra bunurilor; b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei, excluzând și orice contact vizual cu ea sau cu copiii acesteia, cu alte persoane dependente de ea; c) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima sau cu copiii acesteia, cu alte persoane dependente de ea; d) interzicerea să se apropie de anumite locuri: locul de muncă al victimei, locul de studii al copiilor, alte locuri determinate pe care persoana protejată le frecventează].

Astfel, în vederea asigurării respectării măsurilor de protecție este necesar ajustarea cadrului normativ și expedierea spre executare a ordonanțelor de protecție organului de probațiune dacă se aplică monitorizarea electronică a agresorului (în cadrul unui proces civil) sau bănuțului, învinutului, inculpatului de comiterea faptelor de violență în familie (în cadrul unui proces penal).

Totodată, se acordă posibilitatea victimei și membrilor familiei acesteia de a fi monitorizați electronic printr-un sistem electronic de supraveghere (de tipul unui telefon GSM de mici dimensiuni), doar dacă aceștia își exprimă acordul în formă scrisă.

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*monitorizarea electronică a agresorilor familiari*) va intra în vigoare la expirarea termenului de **6 luni** de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Potrivit art. 56 alin. (3) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative „[i]ntrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.”. În contextul în care Direcția monitorizare electronică din cadrul Inspectoratului Național de Probațiune, potrivit proiectului, va fi entitatea ce i se suplinește numărul de subiecții ce vor fi supuși monitorizării electronice, considerăm necesară o perioadă de 6 luni, de la data adoptării proiectului de lege, pentru asigurarea unei funcționalități eficiente a acesteia.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului va presupune cheltuieli pentru procurarea echipamentelor de monitorizare electronică a agresorilor familiari.

În baza informației statistice existente pentru anul 2019 cu referire la ordonanțele de protecție a victimelor violenței în familie, cheltuielile financiare suplimentare sunt estimate la cca. 1,8 mil. de lei și urmează a fi acoperite în limita bugetului Inspectoratului Național de Probațiune și din alte surse neinterzise de lege, inclusiv din surse furnizate de către partenerii externi.

În conformitate cu Metodologia de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative aprobată prin *Hotărârea Guvernului nr. 23/2019*, a fost efectuată analiza impactului de reglementare, întrucât proiectul nominalizat necesită mijloace financiare pentru implementarea acestuia.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului de lege, va fi necesar de modificat Regulamentul privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 827/2010* și Regulamentul privind monitorizarea electronică a persoanelor, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 1322/2016*.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (compartimentul „*Transparența decizională*”, directoriul „*Proiecte transmise spre coordonare*”).

Proiectul a fost înregistrat la Cancelaria de Stat cu nr. unic 630/MJ/2019 și supus procedurii de avizare și consultare publică cu toate instituțiile interesate.

În acest sens, în procesul de definitivare a proiectului au fost examinate obiecțiile și propunerile Procuraturii Generale, Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Muncii, Sănătății și Protecției Sociale, A.O. „Centrul de drept al femeilor”, iar Judecătoria Cahul și Comrat au comunicat lipsă de obiecții și/sau propuneri.

7. Constatările expertizei anticorupție

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr. 18-23-7364 din 24 octombrie 2019 a remis spre expertizare concomitent cu consultările publice proiectul actului normativ.

Prin scrisoarea nr. 06/2-6914 din 7 noiembrie 2019, Centrul Național Anticorupție nu a efectuat expertiza anticorupție, invocând prevederile art. 28 alin. (4) din Legea nr. 82/2017.

Nu pot fi reținute argumentele invocate de Centrul Național Anticorupție, întrucât dispozițiile Legii nr. 100/2017 în partea ce ține de elaborarea actor normative este una specială

în raport cu dispozițiile Legii nr. 82/2017, iar în conformitate cu art. 1 din Legea nr. 100/2017, ***prezenta lege stabilește categoriile și ierarhia actelor normative, principiile și etapele legiferării, etapele și regulile elaborării proiectelor actelor normative, cerințele de bază față de structura și conținutul actului normativ, reguli privind intrarea în vigoare și abrogarea actului normativ, privind evidența și sistematizarea actelor normative, procedeele tehnice aplicabile actelor normative, precum și reguli privind interpretarea, monitorizarea implementării prevederilor și reexaminarea actului normativ.***

Ba mai mult, în conformitate cu art. 5 alin. (3) din Legea nr. 100/2017, *normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.*

Prin urmare, Centrul Național Anticorupție urma să prezinte raportul de expertiză anticorupție în termenul stabilit de Cancelaria de Stat, fapt omis de acesta.

Ministru

Fadei NAGACEVSCHI